

Suomen Kansanvaltuuskunnan

Ehdotus

Suomen Waltiosäännökksi

Esitetty Työväen Pääneuvostolle
tarkastettavaksi ja päätettäväksi yleistä kansan-
äänestystä varten.

Sitten kun Suomen työtätekevä kansa on kufistanut sortowallan ja kunnialla woittanut kansan wiholliset, esitetään wiipymättä Suomen kansan hyväksyttäväksi uusi Waltiosääntö tämän maan pysyväksi ja ainoaksi perustuslaitiksi. Sen hyväksymisestä toimitetaan mahdollisimman pian tänä keväänä yleinen kansanäänestys koto maassa. Kaikki Suomen kansalaiset, jotka ennen nyt kuluwaa vuotta ovat täyttäneet kaksikymmentä ikävuotta, ovat siihen kansanäänestykseen oikeutetut ottamaan osaa. Siinä tulee siis Suomen kansan enemmistö selvästi osoittamaan julki, tahtooko se todellista kansanvaltaa ja minkä wertainen osa siitä enää kannattaa kufistunutta herrawaltaa.

Suomen Kansanvaltuuskunta on tätä warten jo walmistanut ehdotuksensa Suomen Waltiosäännökksi ja esittänyt sen tänä päivänä Työväen Pääneuvostolle. Tämä Kansanvaltuuskunnan ehdotus nyt julkaistaan tässä ohella kokonaisuudessaan. Sitten kun Työväen Pääneuvosto on sen tarkastanut ja kohta lohdalta päättänyt, julkaistaan se lopullisessa muodossaan vielä ennen kansanäänestystä kansan arwoiteltavaksi, sekä määrätään päivä, milloin kansanäänestys on tapahtuwa.

Suomen miehet ja naiset! Teissä on nyt vielä niitäkin, jotka epätietoisina tai walheellisten tietojen eskyttäminä wierotte työväenluokan vaatimaa kansanvaltaa. Runnitkaa nyt ajoissa, tokko tahdotte tähän maahan suurten yhtiöherrain, pankkikapitalistien ja rusthollarien ahnetta mielinvaltaa, tokko tahdotte wirtawallan herruutta ja puolimuukalaiden aatelisherrain sortowaltaa. Wapaaan Suomen vapaa työmies ei fellaista iestä hartioillaan siedä, waan taistelee loppuun asti oikean wapautensa ja kansanvallan puolesta. Astukaa tekin epätietoiset ja eskytetyt kansalaiset todellista kansanvaltaa vaatimaan! Niin tulee nopeammin loppu nythijestä kansalaisveren wuodatuksesta, johon taantunufellisten herrain hankkeet kansamme syököivät.

Winoastaan nopeasti alkawa kansanvaltainen edistys woi nopeasti forjata taistelun häwitykset ja luoda haawat umpeen. Winoastaan työwäenluokan uudestirakentawa työ, sen wallankumouksen siunattujen saawutusten turwaaminen, sen oikeuden ja ihanteiden toteuttaminen, woi auttaa kansamme kauniimpaan tulewaisuuteen.

Helsingissä, 23 päivänä helmikuuta 1918.

Suomen Kansanwaltuuskunta.

Kullerwo Manner.
 Gero Haapalainen.
 Lauri Letonmäki.
 Antti Kiviranta,
 J. H. Lumiwuokko.
 Gwert Gloranta.
 Emil Elo.
 Edward Gylling.

Urho Sirola.
 Adolf Taimi.
 O. W. Kuusinen.
 Jalo Kohonen.
 O. Tokoi.
 Konstantin Lindqwist.
 Matti Turkia.

Suomen Valtiosääntö.

I L u f u.

Yleisiä säännöksiä.

1 §.

Suomi on tasavalta, jonka valtiomuoto on vahvistettu tässä perustuslaisfa.

2 §.

Kaikki valtiowalta kuuluu kansalle, jonka edustajana korkeinta valtaa käyttää Suomen Kansanedustunta, Valtiosäännön perustuksella ja kansan päätösten mukaan.

3 §.

Suomen kansalaisoikeus on jokaisella, joka on suomalaisista vanhemmista syntynyt taikka lain mukaan Suomen kansalaiseksi otettu.

4 §.

Suomesfa olkoon jokaiselle taattuna hengen turva ja ruumiillinen loukkaamattomuus sekä kunnian ja wapauden tasa-arwoinen oikeus lain mukaan.

5 §.

Jokainen Suomen kansalainen on oikeutettu oleskelemaan Suomenmaassa, wapaasti täällä walitsemaan asuinpaikkansa ja kulkemaan paikkakunnasta toiseen. Samoin on Suomen kansalainen oikeutettu wapaasti matkustamaan maasta pois.

6 §.

Jokaisella olkoon uskonnon wapaus. Jokaisella Suomen kansalaisella on oikeus luopua siitä uskontokunnasta, johon kuuluu.

7 §.

Jokaisella olkoon janan wapaus sekä oikeus kirjallisen ja kuwallisen esityksen painosta julkaisemiseen kenenkään sitä ennakolta estämättä.

8 §.

Kaikkilla olkoon oikeus edeltäpäin lupaa hankkimatta pitää kokouksia ja perustaa yhdistyksiä.

9 §.

Waltiolla ja muilla julkisilla yhdyksunnilla on oikeus hankkia omaisuutta ja ryhtyä tai ottaa osaa taloudellisiin yrityksiin.

10 §.

Suomesa on työntekijöillä lakkowapaus ja oikeus työnseisauksen aikana työpaikan luona pitää filmällä työssä kävijöitä sekä kehoittaa heitä luopumaan työstä; samoin on heillä oikeus suullisesti ja kirjallisesti kehoittaa kansaa wieroamaan työnseisauksen alaista liikettä sekä sen isännistöä ja avustajia tahi sen tavaraita.

Tämän estämättä olkoon woimasfa, mitä lailla erikseen säädetään lakkowapauden käytöstä sellaisissa tapauksissa, jolloin äkillisestä lakon teosta ilmeisesti johtui wälitöntä hengen waaraa.

11 §.

Kaikki julkisen wallan ase- ja järjestysoima olkoon siviilihallinnon alainen, jota sotilashallinnolla tai sotaoikeudella älköön syrjäyteltävä tai korvattako. Julkisen wallan ase- ja järjestysoima älköön sekaantuko työriitaisuuksiin.

Yksityispoliisin toiminta on kielletty.

12 §.

Älköön syyttömästi ketään wangittako, älköönkää ketään wangittuna pidettävä ilman että, niin pian kuin mahdollista on, toimitetaan oikeudellinen tutkimus hänen syyllisyydestään.

Älköön keltään welan tähden wapautta riistettävä.

13 §.

Älköön Suomesa ketään tuomittako muusfa oikeudesfa kuin siinä, jonka alainen hän maan lain mukaan on.

Silman säännöllistä oikeudellista tutkintoa taikka wastoin walamiehiston lausuntoa, sitten kun sellainen on asetettu, älköön Suomesa ketään julistettako rikokseen syyppääksi.

14 §.

Älköön ketään tuomittako rikoksesta fuolemanrangaitukseen taikka mihinkään ruumiin loukkausta tai terweyden wauriota aiheuttawaan rangaitukseen.

15 §.

Älköön Suomesa koskaan sellaista lakia säädetttävä, älköönkää lufaan julkisen toimen hoitaja niin meneteltävä, että tulisi sorrettuksi toista kieltä puhuwan wähenmistön äidinkielen oikeus. Wähemmistön omankielisen swistykseksen hyväksi toimivia opetuslaitoksia avustettakoon yleisillä waroilla oikeuden ja kohtuuden mukaan.

H U F U.

Suomen Kansaneduskunta.

16 §.

Suomen Kansaneduskunta on yksikamarinen. Siihen kuuluu kaksikolme jäsentä, jotka valitaan, väestön lukumäärän mukaan eri vaalipiireissä, yleisillä välittömillä ja suhteellisilla waaleilla joka kolmas vuosi.

Kansaneduskunnalla on kuitenkin oikeus määrätä uudet waalit toimitettavaksi jo ennen kolmi vuotisauden päättymistä.

Äänestys waaleissa olkoon salainen.

17 §.

Dikeutettu walitsemaan kansanedustajaa, kuin myös ottamaan osaa yleiseen kansanäänestykseen, on jokainen Suomen kansalainen, joka ennen waalivuotta on täyttänyt kaksikymmentä vuotta.

Uinoastaan laillisen tuomion nojalla voidaan Suomen kansalainen julistaa, määrääjäksi, kelpaamattomaksi kansanedustajaa walitsemaan ja kansanäänestykseen osaaottamaan.

Äänioikeus olkoon jokaisella yhtäläinen.

18 §.

Kansaneduskunta kokoontuu waltiopäiwille vuosittain laisja määrättyinä päiwänä tahi ennenkin, milloin enemmistö sen jäsenistä tarpeellisena pitää, sekä lopettaa istuntonsa oltuansa säädetyin ajan koossa joko yhteen menoon taitka wäliajoin oman päätöksensä mukaan.

19 §.

Ehdotuksia Kansaneduskunnalle taitista waltiopäiwillä päätettävistä asioista ovat oikeutetut tekemään Kansanwaltuuskunta, kansanedustajat ja Kansaneduskunnan walioikunnat.

Sitäpaitsi on kansalla välittömästi käytettävänä sellainen alote-oikeus, kuin tämän Waltiosäännön III:nnessä luvussa säädetään.

20 §.

Kansaneduskunta walitsee keskuudestaan suhteellisilla waaleilla walioikuntia asioita waltiopäiwillä valmistamaan ynnä muita määrättyjä tehtäviä warten.

Kaitilla warfinaisilla waltiopäiwillä on walittawa ainakin suuri walioikunta, ulkoasiainwalioikunta, waltiovarainwalioikunta ja walwojawalioikunta, joista kaksi viimeksimainittua säännöllisesti ja tarpeen waktiesja muutin walioikunta on toimesja myöskin silloin kun Kansaneduskunta ei ole koolla.

Walwojawalioikuntaan, jonka on Kansaneduskunnan puolesta lähinnä walwottawa ylintä hallintoa ja lainkäyttöä maassa, kuuluu neljätoista jäsentä, ja toimii walioikunta, milloin yhteistä kokousta ei tarwita, jakaantuneena kahteen osastoon, hallinnonwalwojakuntaan ja lainwalwojakuntaan.

21 §.

Lainsäädännöllisiä uudistustyhmyksiä tutkimaan ja valmistamaan niistä ehdotuksia valtiopäiväkäsitteilyn pohjalta voivat Kansaneduskunnan valiokunnat tarpeen mukaan asettaa komiteoja, joihin, samoin kuin muihinkin samallaisessa tarkoituksessa asetettuihin valtion komiteoihin sekä pysyväisiin lainvalmistelufuntiin, walittakoon eri puolueiden kannatusta nauttivia jäseniä, mikäli mahdollista, samassa suhteessa kuin heitä on Kansaneduskunnan valiokunnissa. Wastaawa suhteellisuus on otettava huomioon myös niiden tutkijatuntain kokoonpanossa, joita Kansaneduskunta tai sen valiokunnat asettawat erityisten sattuneiden tapausten selvittämiseksi.

22 §.

Valtiopäivillä ovat ennen muita asioita käsiteltävät kansan aloitteet, Kansanvaltuuskunnan ehdotukset sekä lainvalmistelua warten asetuisia valtion komiteoissa valmistetut lakiehdotukset. Kansaneduskunta voi päättää, että muurin asia on käsiteltävä kiireellisesti.

23 §.

Kun Kansaneduskunnan täysi-istunnossa päätös tehdään äänestämällä, on pöytäkirjaan merkittävä, mitä ehdotusta kün äänestystseen osaaottanut kansanedustaja on kannattanut.

24 §.

Kansaneduskunnan lainsäädäntöoikeuden ala on rajoittamaton.

Laki tai asetus, joka tätä ennen on valtiopäivillä säädetty taikka kansanäänestystsessä hyväksytty, voidaan muuttaa tai kumota säätämällä uusi laki.

Kun lainsäätämistyhmys koskee uutta asiaa, josta ei ennestään ole säännöksiä annettu, voi Kansaneduskunta säätää siitä, asian laadun mukaan, lain tai asetuksen.

25 §.

Asioista, jotka ennestään ovat hallinnollisilla säännöksillä järjestetyt, voi Kansaneduskunta säätää asetuksia, ellei jostain asiasta katsolaki tarwittawan. Asetuksella annetaan myös lähempiä määräyksiä lakien täytäntöönpanosta, valtion omaisuuden hoidosta sekä wiraštojen ja muiden julkisten laitosten järjestysmuodoista ja toiminnasta.

Asetukseen älköön otettako säännöistä, joka tarkoittaa lain muutosta.

26

Valtiopäiväin wäliajalla on Kansanvaltuuskunta oikeutettu wäliaikaisesti antamaan Kansaneduskunnan päätösvaltaan kuuluvia asetuksia ja määräyksiä, jotka eivät lykkäystä siedo, samoin kiireellisissä tapauksissa asettamaan wäliaikaisia hoitajia niihin avoimiin toimiin, jotka ovat Kansaneduskunnan täytettävät. Kansanvaltuuskunnan päätökset näissä asioissa ovat heti valtiopäiväin kokoonnuttua Kansaneduskunnan wawhistettawiksi esitettävät.

Lailla tai asetuksella taikka Kansaneduskunnan määräyksellä voidaan myös jättää Kansanvaltuuskunnan tehtäväksi erityisten säännösten tahi lähempäin ohjeiden antaminen määrätyissä asioissa.

Kansaneduskunta voi, milloin tahtoo, ottaa näitä futen muitakin asioita koskevat Kansanvaltuuskunnan päätökset tarkastaakseen ja silloin ne joko vahvistaa tahi kumota taikka toisin määrätä.

27 §.

Jos waltiopäiwillä syntyy kysymys siitä, onko asiasta säädettävä laki, wai voidaanko siitä säätää ajetus tahi antaa Kansaneduskunnan määräys, kysyttävöön lausuntoa walwojawalioikunnalta, jonka jälkeen Kansaneduskunta ratkaiskoon kysymyksen.

Kun Kansaneduskunta on lain tai ajetuksen säätänyt taikka määräyksenä antanut, ei millään tuomioistuimella tahi muulla wiranomaisella ole oikeutta panna sen laillisuutta kyseenalaiseksi ja olla sitä noudattamatta tahi estää sen täytäntöön panoa.

28 §.

Tämän Waltiojäännön muuttaminen, selittäminen tahi kumoaminen älköön tapahtuko muutoin kuin Kansaneduskunnan säätämällä perustuslakilla, jonka kansa yleisessä äänestyskesjässä wahvistaa äänioikeuttujen kansalaisten äänen enemmistöllä.

29 §.

Kun perustuslaki waltiopäiwillä säädetään, on sitä koskewa ehdotus, tullaksensa Kansaneduskunnan päätöskeksi, lopullisesa muodossaan äänen enemmistöllä hyväksyttävä jätettäväksi lepäämään ensimäisiin uusien waalien jälestä kokoonturwiin waltiopäiwiiin sekä silloin muuttamatta hyväksyttävä päätöksellä, jota kannattaa vähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä.

Kuitenkin ratkaiskoon Kansaneduskunta tällaisen asian jättämättä ehdotusta lepäämään, jos asiasta on kansan alote tehty taikka jos asia täysistunnessa julistetaan fiirelliseksi päätöksellä, jota vähintään wiisi kuudesosaa annetuista äänistä kannattaa. Tässäin tapauksessa on ehdotus, tullaksensa päätöskeksi, hyväksyttävä vähintään kahden kolmasosan enemmistöllä annetuista äänistä.

30 §.

Kun muita lakeja tai ajetuksia waltiopäiwillä säädetään, eikä se kysymyksessä sellainen asia, jonka käsittelystä tässä Waltiojäännössä erikseen toisin määrätään, päätätävöön Kansaneduskunta ne yksinkertaisella äänen enemmistöllä, siihen katsomatta, minkäluontoisia woimassa olevia lakeja, perustuslakien säännöksiä tai muita, niillä muutetaan tahi kumotaan.

31 §.

Jos lakiehdotusta, sitten kun se on waltiopäiwillä lopulliselta sanamuodoltaan hyväksytty, waaditaan jätettäväksi lepäämään ja tätä vaatimusta kannattaa vähintään kolmasosa Kansaneduskunnan kaikista jäse-

nistä, jää lakiehdotus lepäämään ensimmäisiin uusien waalien jälestä kokoontuviin waltiopäiviin, jolloin sitä älköön enää jätettävä lepäämään, ellei siihen ole muutoksia tehty.

Älköön waadittako lepäämään asetusehdotusta eikä sellaista ehdotusta, joka tarkoittaa Kansaneduskunnan määräystä taikka säännöksiä, joiden mukaan suostuntaa tai muuta weroa on suoritettava, taikka waltiolainan ottamista.

32 §.

Ehdotus uudesta tai lisäystä tullista tahti muusta wälillisestä weroista katjottakoon rauenneeksi, ellei sitä Kansaneduskunnassa kannata wähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä.

33 §.

Tullien määräämisessä ja niistä toisten waltioiden kanssa sopimuksia tehtäessä pidettäväksi periaatteena, että kansan yleisesti tarwitsemat tultutawarat mikäli mahdollista tulewat joko tulliwapaiksi tahti entisten tullien alennuksista osalliseksi, sekä niinkään tärkeimpäin kotimaisten teollisuudenhaarain ja maatalouden tuotantoon warten tarwitsemat aineet ja wälineet pääsewät mahdollisimman alhaisilla tullimäärillä tahti tulliwapaasti maahan.

34 §.

Kansaneduskunta päättää vuosittain waltion tulo- ja menosäännön lähinnä seuraamaa kalenterivuotta warten.

Woimassa olevia lakeja tahti asetuksia, waltion sitoumuksia tahti Kansaneduskunnan määräyksiä ei kumota eikä muuteta tulo- ja menosäännön kautta, johon sen wuoksi otettakoon kaikki niissä edellytetyt waltion tulot ja menot, sellaisina kuin ne voidaan arwioida.

35 §.

Tulo- ja menosäännössä osoitettakoon ennakolta arwaamattomia menoja sekä menosäännössä olewain määrärahojen wälttämättömiksi osoitettawia ylityksiä warten erityinen määräraha, jonka käyttämisestä päättäväksi waltiovarainwaliofunta.

36 §.

Jos päätettyyn tulo- ja menosääntöön harwitaan warainhoitowuoden warrella wälttämättä tarwittawan muutoksia, tehdään waltiovarainwaliofunta Kansaneduskunnalle ehdotuksen lisäksi tulo- ja menosääntöön.

37 §.

Kaikki sopimukset toisten waltioiden kanssa owat esitettävät Kansaneduskunnan päätettäväksi tahti ellei siihen ole tilaisuutta, alistettawat sen wahwistettawiksi.

38 §.

Ehdotus sopimukseksi, joka tarkoittaa Suomen alueen rajan muuttamista tai muuta valtiollista sopimusta toisen valtion kanssa taikka sellaisen sopimuksen vahvistamista, katsottakoon rauenneeksi, ellei sitä Kansaneduskunnassa kannata vähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä.

39 §.

Niin valtiollisia kuin taloudellisia sopimuksia tarkoittavissa neuvotteluissa toisten valtain edustajien kanssa ynnä muissa kansainvälisissä neuvottelukokouksissa, mikäli ne eivät tarkoita vain valmistelua virallisia neuvottelukokouksia varten, olkoon, milloin se käy päinsä, Suomea edustamassa neuvottelukunnat, joiden kokoonpanossa on mahdollisuuden mukaan otettu huomioon eri puolueiden voimasuhteet Kansaneduskunnassa.

Jos kansainvälisissä suhteissa on Suomen valtiovallan puolesta waltuutettujen kautta jotain sitowasti päätettävä, ilman että voidaan edeltäpäin ysfityiskohtia myöten määrillä heidän tehtävänsä, käytettäköön waltuustuntaa, jonka kokoonpanossa on huomioon otettu, mitä edellä on neuvottelukunnasta sanottu.

40 §.

Kansaneduskunta warjelloon ja wahvistakoon Suomen wapautta, koskemattomuutta ja puolueettomuutta, ja hankkikoon wahvistukseksi myös kansainvälisiä takuita, Suomen kansan menestyksen mukaisilla ehdoilla.

Jos niin käwisi, että Suomea uhkasi jodan waara taikka muuten wieraan wallan sotajoukkojen tunkeutuminen Suomen alueelle, koettakoon Kansaneduskunta saada sellaisen onnettomuuden wältetyksi tai, jos se sittenkin tapahtuu, mahdollisimman pian palautetuksi Suomen koskemattomuuden.

41 §.

Edellisessä pykälässä mainituissa tapauksissa olkoon Kansaneduskunnalla walta, jos waaran torjumiseksi on wälttämätöntä, antaa sitä warten tarpeellisia wäliaikaisia määräyksiä, joilla voidaan rajoittaa kansalaisien oikeuksia enemmän kuin yleisen lain säännökset myöntävät, wieläpä äärimmäisessä tapauksessa niitäkin oikeuksia, jotka ovat säädettyt tämän Waltiosäännön 5, 7, 8, 10 ja 11 §:ssä. Ehdotus wäliaikaiseksi määräykseksi katsottakoon kuitenkin rauenneeksi, ellei sitä kannata vähintään kolme neljäsosaa kaikista Kansaneduskunnan jäsenistä.

Wäliaikaiset määräykset] on waaran ohimentyä wiipymättä julistettava lakaneiksi.

42 §.

Jos käwisi ilmi, että harwainwaltaa tavoittelewat ainekset owat rohjenneet ryhtyä valmistamaan uhkaawaa kapinaa tämän Waltiosäännön kumoamiseksi, olkoon Kansaneduskunnalla samallinen walta wälttämättömään wäliaikaisten määräysten antamiseen kuin edellisessä pykälässä sanotaan.

43 §.

Jos niin uskomatonta tapahtuisi, että itse Kansaneduskunnan enemmistö julkeneisi syrjäyttää koko tämän Waltiosäännön tahti ilmeisesti tahallaan rikkoa tässä perustuslaisissa olevia määräyksiä saadakseen aikaan harvainvaltaisen järjestyksen maassa, niin kansa nousee ja hajoittelee sen eduskunnan ja pitääkseen huolen, että kolmen kuukauden sisällä toimitetaan uudet Waltiosäännön mukaiset kansanedustajain vaalit.

Näissä vaaleissa valitut kansanedustajat kokoontuvat waltiopäiville yhden kuukauden sisällä ja ensi tehtäväkseen antakoot kansalle kufin allekirjoittamansa juhlallisen wakuutuksen, jossa sanotaan:

„Ellen kansanäänestyksessä hyväksytyt Waltiosäännön mukaista kansan waltaa uskollisesti edusta, olen kansan tuomion ansaitsewa.“

44 §.

Saman juhlallisen wakuutuksen kuin edellä on mainittu, antakoot myös kaikki ne kansanedustajat, jotka ensimmäisen kerran tämän Waltiosäännön mukaan walitaan, heti saavuttuaan waltiopäiville Kansanwakuutuskunnan määräämänä päivänä.

Jos joku heistä ei tätä wakuutusta anna tahti muusta kuin Kansaneduskunnan hyväksymästä syystä jää waltiopäiville saapumatta, woi Kansaneduskunta julistaa hänet edustajatoimensa menettäneeksi, ellei hän hänen sijaansa warajäsentäkään kututtako.

III Luku.

Kansan alote ja kansan päätös.

45 §.

Kun vähintään kymmenentuhatta kansalaista, joilla on waltiollinen äänioikeus, allekirjoittamansa asiakirjan kautta esittää Kansaneduskunnalle ehdotuksen haluamansa lain säätämisestä, on tämä kansan alote waltiopäivillä kiireellisenä asiana käsiteltävä.

46 §.

Jos sama kansan alote sisältää useampia asioita, jotka eivät yhtee samalle, eroitetaan Kansaneduskunta ne toisistaan ja käsiteltäväkseen kutakin erikseen niinkuin siitä olisi tehty eri alote.

Ellei kansan alote jo sisällä lain muotoon valmistettua ehdotusta, antakoon asianomainen Kansaneduskunnan walioikunta erityisen komitean tehtäväksi kiireellisesti valmistaa sen mukainen lakiehdotus.

47 §.

Kansan alotteen kautta esille tullut lakiehdotus on waltiopäivillä käsiteltävä samassa järjestyksessä kuin muista lainsäädäntöesityksistä on woimassa, mutta ellei sitä leppäämään jätettävä.

48 §.

Ellei Kansaneduskunnan päätös asiasta tule kansan aloitteen mukainen ja vähintään kolmasosa Kansaneduskunnan jäsenistä vaatii kansanäänestystä, on kansan aloitteessa tarkoitetun ehdotuksen hyväksymisestä toimitettava kansanäänestys. Kansanäänestys on myös toimitettava, jos sitä kirjallisesti vaatii sellainen määrä kansalaisia, joka vastaa vähintään viittä sadasosaa viimeksi toimitettuihin kansanedustajain vaaleihin osaaottaneiden luvusta.

Jos Kansaneduskunta on kansan aloitteen johdosta hyväksynyt toisellaisen ehdotuksen, olkoon se kansanäänestyksessä vastaehdotuksena.

49 §.

Jos kansanäänestyksessä enemmistö hyväksyy kansan aloitteessa tarkoitetun ehdotuksen tai vastaehdotuksen, on Kansaneduskunnan viivyttelemättä säädettävä kansan päätöksen mukainen laki.

50 §.

Waltiosäännön muuttamista tarkoittava laki on tässäkin tapauksessa vielä alistettava kansan vahvistettavaksi, niinkuin 28 §:ssä on määrätty, ja voi Kansaneduskunta samalla, jos vähintään kaksi kolmasosaa sen jäsenistä hyväksyy samasta asiasta toisellaisen lakiehdotuksen, esittää kansalle vastaehdotuksena tämän lain vahvistamisen.

Siinä tapauksessa, että edellisessä pykälässä mainituksa kansanäänestyksessä on ehdotusta kannattanut enemmistö äänioikeutetuista kansalaisista, voi Waltiosäännönkin muuttamista tarkoittava, kansan päätöksen mukainen laki tulla voimaan ilman erityistä kansan vahvistamista, jos vähintään viisi kuudesosaa Kansaneduskunnan jäsenistä kannattaa sellaisen perustuslain viipymättä voimaan saattamista.

51 §.

Kansanäänestyksellä voidaan myös kumota ja peruuttaa mikä tahansa Kansaneduskunnan määräys, Kansanvaltuuskunnan tai muun hallintoviranomaisen päätös taikka tuomioistuimen tuomio.

Waatimus kansanäänestyksen toimittamisesta tätä warten on jätettävä Kansanvaltuuskunnalle kahden kuukauden kuluessa siitä lukien kuin kumottavaksi tahdottu määräys tai tuomio on annettu tai päätös tiedoksi saatettu, ja olkoon vaatimus niin monen kansalaisen allekirjoittama, että heidän lukumääränsä vastaa vähintään viittä sadasosaa viimeksi toimitettuihin kansanedustajain vaaleihin osaaottaneiden luvusta.

Kun tällainen vaatimus on esitetty, on siinä tarkoitetun päätöksen toimeenpano keskeytettävä ja kansanäänestyksellä ratkaistava sen kumoaminen tai vahvistaminen. Kumpaa enemmistö äänestäjistä kannattaa, se olkoon kansan päätös ja astukoon voimaan heti.

IV Luku.

Hallinto- ja oikeuslaitos.

52 §.

Katki toimet maan hallinto- ja oikeuslaitoksessa täytettävöön ainoastaan määrääjaksi, enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Jos entinen toimen hoitaja on tyydyttävästi täyttänyt tehtävänsä, voidaan hänet ottaa toimeen uudelleen.

Jos toimi joutuu vapaaksi ennen määrääjän päättymistä, täytettävöön se ainoastaan järeillä olevaksi ajaksi.

53 §.

Jos se, joka on julkiseen toimeen asetettu, ei tyydyttävästi hoida tointansa, voidaan hänet erottaa ennen toimiajan päättymistä. Jos on voimassa irtisanomisaika ja hänet pidätetään toimestaan ennen sen päättymistä, saatoon hän palkan irtisanomisajalta, ellei ole tehnyt itseään syyppäiksi sellaiseen rikkomukseen, josta tuomioistuim tuomitsee hänet toimensa menettäneeksi.

Jos julkinen toimi on waaleilla täytetty ja vähintään viidesosa waaleihin osaaottaneiden luvusta vaatii uusia waaleja ennen toimiajan päättymistä, toimitettakoon ne viipymättä.

54 §.

Sellaiseen julkiseen toimeen, joka täytetään waaleilla tahi johon Kansaneduskunta toimen hoitajan asettaa, on ehdokaskelpoinen jokainen kansalainen, jolla on valtiollinen äänioikeus, ellei tuomioistuim ole tuominnut häntä ehdokaskelpoisuuttaan menettäneeksi. Sellainen tuomio voidaan antaa vain määrääjaksi.

55 §.

Julkisen toimen hoitaja vastaa toimenpiteestä, johon hän on ryhtynyt tahi jota hän päätöstä tehtäessä on kannattanut. Myöskin esittelijä on siitä, mitä hänen esittelystään on päätetty, vastuunalainen, ellei hän ole pöytäkirjaan lausunut eroavaa mielipidettä.

56 §.

Jokainen, joka on wääräyttä tai wahinkoa kärsinyt julkisen toimen hoitajan lainvastaisen toimenpiteen tahi laiminlyönnin kautta, olkoon oikeutettu vaatimaan tätä tuomittavaksi rangaistukseen ja korvaamaan vahingon.

57 §.

Jos on epä tietoista ja riidanalaisista, mikä wiranomaisen toiminnan piiriin jokin asia on katsottavan kuuluvan, ratkaisuun kysymyksen Kansaneduskunnan walvojavaliokunta.

58 §.

Min toimeenpanewa valtioelin on Suomen Kansanvaltuuskunta, joka toimii Kansaneduskunnan walvonnan alaisena, wahvistetun ohjeääntönsä ja Kansaneduskunnan määräysten mukaan.

50 §.

Kansanvaltuustunnan jäsenet valitsee Kansaneduskunta joka kolmas vuosi.

Kansanvaltuustunnan puheenjohtajana on Suomen Tasavallan Esimies, jonka, samoin kuin varaesimiehen, Kansaneduskunta määrää Kansanvaltuustunnan jäsenten keskuudesta enintään kolmeksi vuodeksi. Samaa jäsentä älköön määrättävä Tasavallan Esimieheksi kahta kertaa peräkkäin.

60 §.

Kansanvaltuustunnan jäsenillä on oikeus olla läsnä Kansaneduskunnan istunnoissa ja valiokuntain kokouksissa sekä tehdä ehdotuksia ja ottaa osaa keskusteluun, mutta ei päätösten tekoon.

61 §.

Kansanvaltuustunnalle kuuluvat asiat valmistellaan kutin sen asianomaisessa osastossa, mutta käsitellään ja päätetään yleisessä istunnossa. Wähemmän tärkeitä asioita voidaan jättää Kansanvaltuustunnan jaostojen ja osastojen päätettäväksi.

62 §.

Kansanvaltuustunnan yleiseen istuntoon kutsuttakoon läsnäolemaan myös Kansaneduskunnan walvojavaliokunnan jäsenet. Älköön Kansanvaltuustunta päätöstä tehdä, ellei läsnä ole vähintään kaksi hallinnonwalvojakunnan jäsentä ja yksi lainwalvojakunnan jäsen.

63 §.

Kansanvaltuustunnan päätöksen voimaan saattaminen, mikäli se ei tarkoita ehdotuksen tekemistä Kansaneduskunnalle, lykättäväksi toisiksi, jos vähintään kaksi walvojavaliokunnan jäsentä ilmoittaa tervän sen johdosta lainmukaisen muistutuksen joko lainwalvojakunnalle tai hallinnonwalvojakunnalle.

64 §.

Lainwalvojakunnalle älköön Kansanvaltuustunnan päätöstä vastaan esitettävä muistutusta muusta kuin siitä, ettei se ole lainmukainen. Jos lainwalvojakunta katsoo muistutukseen olewan aihetta, ilmoittakoon Kansanvaltuustunnalle, missä kohden sen pää os tietäisi poikkeamista laista; ja Kansanvaltuustunta oikaiskoon päätöksensä, tai antakoon päätöksen asiassa raueta.

65 §.

Hallinnonwalvojakunnalle älköön Kansanvaltuustunnan päätöstä vastaan esitettävä muuta muistutusta, kuin että se on vastoin sitä, mitä Kansaneduskunta asiassa todennäköisesti päättäisi.

Jos hallinnonwalvojakunta katsoo tällaiseen muistutukseen aihetta olewan, ilmoittakoon se Kansanvaltuustunnalle, missä kohden tämän päätös, hallinnonwalvojakunnan käsityksen mukaan, poikkeaa siitä, mitä

Kansaneduskunta asiassa todennäköisesti päättäisi. Jos Kansanvaltuus-
kunta kuitenkin tahtoo pysyä päätöksessään, esittääkään sen Kansanedus-
kunnan vahvistettavaksi; mutta ellei Kansaneduskunta ole silloin koolla,
päättävätkönsä Kansanvaltuuskunta, walvojavaliokunta ja waltiowarain-
walioikunta yhteisessä kokouksessaan riidanalajien päätöksen wahvista-
misesta tai hylkäämisestä, taikka Kansaneduskunnan kiireellisestä kokouk-
suttamisesta, jos asia on erittäin tärkeä.

66 §.

Suomen waltiolliset edustajat ulkomaita warten määrää Kansan-
eduskunta, Kansanvaltuuskunnan tehtyä esityksen.

67 §.

Ylimpänä oikeusasteena on korkein tuomioistuim oikeusasioissa ja
korkein hallinto-oikeus hallinto-oikeudellisissa walitusasioissa.

68 §.

Korkeimman tuomioistuimen ja korkeimman hallinto-oikeuden jäsenet
walitsee Kansaneduskunta, Kansanvaltuuskunnan tehtyä esityksen, wi-
deksi wuodeksi. Waali toimitetaan wuorottain kolmen ja kahden wuoden
päästä, niin että määrätty oja jäsenistä joutuu eroamiswuoroon en-
nemmin kuin toinen oja; keltä ensimmäisellä kerralla walituista joutuwat
eroamiswuoroon jo kolmiwuotijien toimiajan jälkeen, ratkaistaan arwalla.

Joka kerta kun waali toimitetaan, määrää Kansaneduskunta kum-
paankin tuomioistuimeen yhden sen jäsenistä esimieheksi.

69 §.

Korkein tuomioistuim ja korkein hallinto-oikeus älkööt päätöstä
tehdä tai tuomiota antaa, ellei läsnä ole joko profuraattori tahti wähi-
nään yksi lainwalvojakunnan jäsen.

70 §.

Profuraattorin walitsee Kansaneduskunta joka kolmas wuosi.

71 §.

Profuraattorin on walwottawa, että kaikki julkisen toimen hoitajat
noudattawat lakia ja muutenkin täyttävät melwollisuutensa niin ettei
lukaan tule oikeudessaan sorretuksi.

72 §.

Jokainen, joka on tuomarien tahti hallintotoimen hoitajain puolelta
wääräyhtiä kärkeinyt, on oikeutettu siitä kantelemaan profuraattorille, ja
esittelökön profuraattori kantelut, oman lausuntonsa keraalla, lainwalvoja-
kunnalle.

73 §.

Profuraattori toimeenpantoon tarpeellisia tutkimuksia julkisen toi-
men hoitajain puolelta tapahtuneen wääräyden selwille saamiseksi sel-

ajatoon tai ajattakoon syytettä, milloin hän tahti Kansaneduskunta, Kansanvaltuuskunta taikka lainvalvoajakunta katsoo sellaista toimenpidettä tarvittavan.

74 §.

Profuraattorilla ja lainvalvoajakunnan jäsenillä on oikeus olla läsnä päätöstä tehtäessä missä tuomioistuimessa tahansa.

Lähinnä heidän tulee seurata asioita korkeimmasssa tuomioistuimessa ja korkeimmasssa hallinto-oikeudessa. Milloin profuraattori tahti lainvalvoajakunta katsoo päätöksen tai tuomion olevan vastoin lakia, ilmoittakoot wiipymättä vastalauseen tuomioistuimen pöytäkirjaan sekä ottakoot harvittavaksi, antaako tapaus aihetta enempään toimenpiteeseen.

75 §.

Profuraattorin tulee joka vuodelta antaa Kansaneduskunnalle kertomus toiminnastaan ja lain noudattamista koskevista havainnoistaan sekä waadittaessa tietoja ja lausuntoja Kansanvaltuuskunnalle ja lainvalvoajakunnalle.

76 §.

Syytettä, joka nostetaan Kansaneduskunnan asettamaa julkisen toimen hoitajaa vastaan lainvastaisesta menettelystä, käsitellään erityinen tuomioistuin. Siihen kuuluu puheenjohtajana korkeimman tuomioistuimen esimies sekä kahdeksasta Kansaneduskunnan walitsijamiesten aina kolmeksi vuodeksi walitsemaa jäsentä, joista kuusi walitaan toimesta olevista tuomareista ja kuusi muuta jäsentä, jotka walitaan suhteellisilla waaleilla. Jos korkeimman tuomioistuimen esimies on esteellinen, olkoon puheenjohtajana erityisen tuomioistuimen jäsenten lutsuna piirioikeuden esimies. Walitun jäsenen sijaan astuu tarvittaessa warajäsen. Syyttäjän määrää walvojarwalioikunta.

77 §.

Yleisiä ylioikeuksia ovat piirioikeudet.

Piirioikeuden esimiehen walitsee Kansaneduskunta, Kansanvaltuuskunnan tehtyä esityksen, wiideksi vuodeksi.

78 §.

Yleisistä alioikeuksista, kuin myös walamiehistön käyttämisestä rikosasioita koskewassa oikeudenkäynnissä, säädetään erikseen.

79 §.

Sitten kun lainsäädännöllä on järjestetty kuntaa suurempain hallintopiirien itsehallintolaitokset, alkoon näiden piirien hallintotoimiin wainnaisesti määrättävä ketään vastoin sanottujen laitosten suosumusta.

80 §.

Kuntain itsehallinnosta säädetään erikseen. Kunnallista äänioikeutta alkoon kiellettävä ketään, jolla tämän Waltiojärjännön mukaan on waltiollinen äänioikeus.

81 §.

Yliopiston esimiehen valitsee Kansaneduskunta, Kansanvaltuustunnan tehtyä esityksen ja yliopiston oman ylimmän hallintoelimen annettua lausuntonsa.

82 §.

Valtioelimestä, jotka hoitavat valtiosääntöä, jätetään erikseen. Eri alain hallinnossa olkoon kohtuullisen laaja edustus niiden alaisissa laitoksissa ja näiden laitosten teettämisessä töissä työskentelevillä, heidän järjestönsä valitsemain edustajain kautta. Sellaisilla aloilla, joissa hallintotoimi läheisesti koskee suurta osaa koko maan työväenluokasta tai tarkoittaa pääasiassa työväen olojen järjestämistä, olkoon myös työväen keskusjärjestöillä vaikutusvaltainen edustus.

Eri hallintohaarain keskuselinten esimiehet valitsee Kansaneduskunta, Kansanvaltuustunnan tehtyä esityksen.

Loppusäännös.

83 §.

Tämä Valtiosääntö on kaikilta osiltaan olewa pysyvä ja ainoana perustuslakina voimassa, eikä tätä voida muuttaa, selittää tai kumota taikka poikkeuksia tästä tehdä muussa järjestyksessä kuin ylempänä perustuslain säätämisestä ja kansanäänestyksestä on määrätty.

Tämän kautta kumotaan hallitusmotto 21 päivästä elokuuta 1772 sekä yhdistys- ja valtuustirja 21 päivästä helmikuuta ja 3 päivästä huhtikuuta 1789, niin myös kaikkien muiden lakien ja asetusten määräykset ynnä muut säännökset, jotka ovat ristiriidassa tämän Valtiosääntönsä kanssa.